

Lupul dacic văzut de Terra Dacica Aeterna. Reconstituirea unui lup dacic după sursele antice (literare și arheologice).

Conf. Univ. Paul Cheptea, Drd. Marius Ardeleanu, Ing. Lucian Cuibus

Cândva la sfârșitul sec. I d. Hr., cavaleria romană a început să folosească un cu totul alt tip de stindard, the *draco*. S-a presupus că acest lucru s-a întâmplat ca urmare a conflictelor acestora, de la sfârșitul secolului, cu populațiile transdanubiene. S-a răspândit, în cavalerie, de-a lungul sec. II d. Hr., fiind utilizat din sec. III-IV d. Hr. și de către infanteriștii legionari.

Pentru prima dată antichitatea clasică amintește de un astfel de stindard în timpul împăratului Hadrian (117-138 d. Hr.). Conform descrierii lui Arrian (*Arta tacticii*, 35, 2, 3), corpul stătea lăsat în jos, când stindardul era neutilizat, dar, când era purtat de un cavaler în galop, se întindea și scotea un sunet, mișcându-se în același timp în aer.

Acest tip de stindard avea un cap de șarpe sau de lup și un corp sinuos, de șarpe, făcut din materiale textile sau din pieler. Scopul acestuia era să distingă diferitele detașamente de trupe și să prevină confundarea lor, atât în marș, cât și în timpul luptei. Tot din această perioadă este atestat un *draco* barbar și pe *Hadrianeum*-ul de la Roma, sau, puțin mai târziu pe Columna lui Marc Aureliu¹. După Arrian au existat numeroase referiri în literatura antică despre *dracones*-ul roman, cât și în arta sculpturală romană, cea mai multe dintre ele înregistrate în sec. III- IV d. Hr.². Nu lipsesc nici descoperirile arheologice ale acestui tip de stindard, descoperirea de la Niederbieber, din Germania³, fiind un exemplu în acest sens.

¹ J.C.N. Coulston, *The „draco” standard*, în *Journal of Military Equipment Studies*, 2, 1991, 102, cu bibliografia.

² Sursele literare despre *dracones* au fost culese de A. FIEBIGER la începutul secolului XX (vezi enumerarea lor la COULSTON *op. cit.*, 101 și nota 3).

³ Piesa descoperită aici are însă aspectul unui cap de șarpe monstruos și nu al unuia de lup (G. Florea, *Dragonul dacic*, în *Studia Archaeologica et Historica Nicolae Gudea dicata. Omagiu profesorului. Nicolae Gudea la 60 de ani*, Zalău, 2001, nota 18, cu bibliografia).

Atestarea sigură a acestui stindard în legătură cu dacii se află în peste 20 de imagini ale Columnei lui Traian, în special în scenele de luptă⁴, în preajma unor fortificații dacice sau a unor căpetenii de rang înalt din rândul dacilor. De asemenea ei apar și printre prăzile de război sculptate la baza Columnei.

În istoriografia românească există mai multe păreri privind semnificația acestui *dracones* în rândurile luptătorilor daci. V. Pârvan îl considera „un simbol religios de apărare” și singura „reprezentare plastică cu caracter religios din La Tène-ul getic”⁵. D. Tudor îl consideră o imagine simbolică a victoriei⁶. S. Sanie consideră, la rândul lui, că imaginea *lupului dacic* „a putut forma obiceiul unui cult ca zeu, sau ca substitut mobil divin”⁷, considerând faptul că, într-un moment al bătăliei *signifer* este un *tarabostes*, posibil unul dintre preoții-războinici ai zeului suprem, situație care poate fi elocventă pentru însemnătatea stindardului. M. Eliade subliniază esența mistică și mitică a simbolicii complexe a lupului în imaginarul unor elite războinice, inclusiv în cazul dacilor⁸.

În cea mai mare parte a cazurilor în care apare, stindardul apare în legătură cu scenele de luptă. În cel puțin două cazuri, reprezentarea stindardului pe Columnă este legată și de reprezentarea lui Decebal, situație ce a permis presupunerea existenței unei legături directe

⁴ Scenele XXIV, XXIV-XXV, XXXI, XXXVIII, LVIII-LIX, LXIV, LXVI-LXVII, LXXV-LXXIX, CXXI-CXXII (Cifrele romane corespund numerotației lui Cichorius, *Die Reliefs der Trajanssäule*, Textband II-III, Berlin 1896-1900).

⁵ V. Pârvan, *Getica. O proroistorie a Daciei*, 1926, 518-522.

⁶ D. Tudor, *Corpus Monumentorum religionis Equitum danuviorum*, 11, Leyden 1976.

⁷ S. Sanie, *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, Iași 1999, 107.

⁸ M. Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, București 1980, 28-32.

între persoana și funcția monarhului și acest stindard, nu numai pe reliefurile Columnei ci și în realitate⁹.

J. C. N. Coulston optează asupra originii asiaticece a acestui tip de stindard. Odată cu pătrunderea sarmaților la nordul Dunării, poate a fost transmisă dacilor, fiind, în opinia autorului, prima populație sedentară care folosește acest tip de stindard¹⁰. Rămâne relativ neclară originea acestui însemn la daci. După G. Florea „este posibil ca unele tradiții iconografice mai vechi să facă aluzie la o ființă fantastică cu o morfologie hibridă care să amintească de dragonul dacic de pe Columnă”¹¹. Un șarpe cu un cap prevăzut cu urechi apare pe una dintre cnemidele de la Agighiol¹². Altă imagine asemenătoare, dar prevăzută cu aripi, se află pe cnemida de la Vraca¹³, iar pe obrăzarul stâng al coifului stâng de la Băiceni este prevăzut motivul care înfățișează doi dragoni cu capete de mamifere, aflați în poziție afrontată¹⁴. De asemenea, el apare incizat și pe un fragment ceramic descoperit la Budureasca (jud. Prahova).

Aceste imagini apar pe piese datate în secolele IV-III î. d. Hr., reapărând însă, ca multe alte motive, și în secolele I î. d. Hr. – I d. Hr., referindu-se, probabil, la aceeași ființă fabuloasă. Pe două dintre plăcuțele de la Lupu sunt înfățișați ofidieni de mari dimensiuni, cu corpul tratat sub formă torsionată și cu capul redat frontal; ei nu reprezintă șerpi obișnuiți, fapt ce reiese clar comparând cu imaginile acestor târătoare înfățișate pe celelalte două plăcuțe pe care sunt asociați șerpii cu vulturii¹⁵. Pe „medalionul” central al scutului motiv de la Piatra Roșie, în partea superioară se află o imagine ce înfățișează același corp de ofidian torsionat care poartă un cap, greu de identificat însă, relief pus în legătură cu alcătuirea fabuloasă de pe plăcuțele de la Lupu¹⁶.

Fără îndoială că, reprezentarea stindardului cu cap de lup și corp de șarpe, aparține spiritualității dacico-getice (chiar dacă se poate accepta ideea că a fost adoptat din alte spații geografice). Apariția lui în scene de luptă sau alături de regele Decebal simbolizează virtuți războinice. Preluarea acestuia de către romani, la începutul sec. II d. Hr. s-a făcut treptat, ajungând ca pentru sec. III-IV d- Hr., să devină un element nelipsit armatei romane, fiind

⁹ G. Florea, *op. cit.*, 196.

¹⁰ J.C.N. Coulston, *The „draco” standard*, în *Journal of Military Equipment Studies*, 2, 1991, 106.

¹¹ G. Florea, *op. cit.*, 197.

¹² G. Florea, V. Sârbu, *Imaginar și imagine în Dacia preromană*, Brăila 1997, fig. 9/1.

¹³ *Idem*, *op. cit.*, fig. 24/2.

¹⁴ *Idem*, *op. cit.*, fig. 4/2b.

¹⁵ G. Florea, *op. cit.*, 197.

¹⁶ *Idem*, *op. cit.*, 198.

asociat de multe ori cu inaginea împăratului (de exemplu Constantin II este înconjurat de mai mulți astfel de *dracones* la intrarea lui în Roma).

Conferentiarul Paul Cheptea, vicepresedinte al asociatiei Terra Dacica Aeterna a realizat o replica a acestui tip de stindard dacic. Materialele folosite de acesta au fost acelea care sau folosit și în antichitate, capul este din metal, iar corpul din material textil și piele. Cei care vor să-l vadă „în carne și oase” o pot face la viitoarele reprezentații ale Asociației Terra Dacica Aeterna.

Pe această cale membrii asociației vor să-i mulțumească pentru această superbă realizare si să-i ureze un călduros La Mulți Ani de la bunii lui prieteni daci și romani.Să ne trăiești cât mai mult Marcus Turbo!